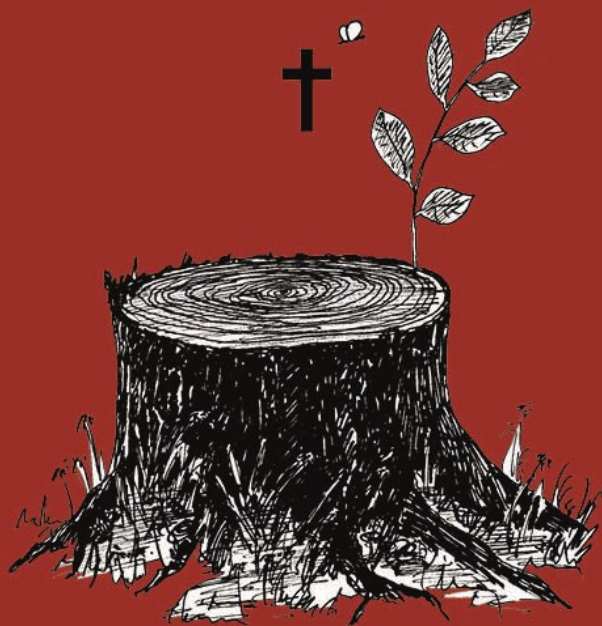

WAAG TE STERVEN, CHRISTENDOM

EN GELOOF IN JE OPSTANDING

DIRK VAN DE GLIND

Christelijk geloven bevindt zich op een breuklijn tussen wat onherroepelijk voorbij is en wat meer dan ooit nodig is.

Door het cultiveren van onvermogen en afhankelijkheid komen gelovigen niet in hun kracht te staan. Door alsmaar weer te wijzen op gehoorzaamheid aan een Goddelijke autoriteit worden mensen niet aangemoedigd zichzelf te verstaan en waarderen, maar eerder te wantrouwen en minachten. Door de aarde te benaderen als een slechts tijdelijke verblijfplaats wordt een gevoel van niet thuis zijn in het eigen lijf en in de wereld gevoed.

Wil het christendom relevant zijn voor het menselijk bestaan en wil het bijdragen aan een gezond gevoel van eigenwaarde, aan vrede en aan het herstel en het voortbestaan van onze planeet, dan zullen bakens drastisch verzet moeten worden.

EERDER VERSCHENEN ALS EEN SERIE ESSAYS IN VOLZIN

VOLZIN.
Verdiep je wereld

Morgenland
UITGEVERIJ

ISBN 978-90-831-3345-4

9 789083 133454 >

Voorwoord

De redactie van Volzin, een magazine en website over religie, zingeving en samenleving, is altijd op zoek naar goede ideeën voor artikelen én naar goede schrijvers. Belangrijke woorden voor Volzin zijn: verdieping, vernieuwing en verbinding. In het voorjaar van 2022 wilden we na het succes van de interview-serie ‘Nieuw christendom’, een samenwerking met Trouw en de Vrije Universiteit, graag een meer inhoudelijke verdieping van dit thema in de vorm van een serie prikkelende essays. Centraal zou moeten staan een breed gewenste verandering in kerk en christendom: afscheid nemen van de traditionele kijk op ‘geloven’ waarin gehoorzaamheid, dogma’s en regels belangrijke woorden zijn, en het open (gaan) staan voor thema’s als vertrouwen, menselijkheid, compassie en verbondenheid met de natuur.

Gelukkig hoefden we niet lang te zoeken naar een geschikte schrijver. Dirk van de Glind, oud-docent Levensbeschouwelijke Vorming en columnist van Volzin, was graag bereid deze serie te schrijven. In meerdere boeken, waaronder *Volwassen geloven en denken* en *Leef wat je bent*, en in columns voor Volzin, had Dirk al laten zien op inspirerende, toegankelijke en ontwapenende wijze over dit thema te kunnen

schrijven. Zijn eerste essay werd vorig jaar geplaatst in het meinummer van *Volzin*, met de kop: 'Van christelijk geloven naar menselijk vertrouwen – pleidooi voor universele humaniteit'. Het negende en laatste essay van de serie werd in het maartnummer van 2023 geplaatst.

Mede gezien de hoeveelheid positieve reacties leek het Dirk en Volzin een goed idee om alle essays te bundelen in een boekje. Want wellicht zijn er veel meer belangstellenden dan de *Volzin*-lezers. Het voordeel van deze uitgave is ook dat er door groepen gemakkelijker mee gewerkt kan worden dan met losse *Volzin*-nummers. Ik denk dan bijvoorbeeld aan kerkenraden, commissies vorming en toerusting, leesgroepen, groepen in kloosters en bezinningscentra en religieuze studentenverenigingen. Maar ongetwijfeld zullen er veel meer groepen zijn.

Dirk verdient meer lezers, dat bewijzen zijn teksten. Ik hoop dat u dat met mij eens bent. Dat dit een belangrijke bijdrage mag leveren aan een noodzakelijke vernieuwing in kerk en christendom én in onszelf: dat we de weg mogen gaan bewandelen van geloven naar vertrouwen. Vertrouwen in onszelf, in elkaar, in God en het leven.

Greco Idema, hoofdredacteur *Volzin*
april 2023, Rosmalen

Inhoud

Vorbij aan wat voorbij is 9

God wil het..!?

Van theologische onderwerping naar menselijke verantwoordelijkheid 15

De enige ware godsdienst..!?

Van verstikkende waarheidsclaim naar verrijkende openheid 23

Onbekwaam tot enig goed..!?

Van verlamrend mensbeeld naar bevrijdende humaniteit 31

De Zoon van God..!?

Van een verheven Godenzoon naar een solidaire medemens 39

Een almachtige God..!?

Van een soevereine Heerser naar kwetsbare Liefde 47

Het Woord van God..!?

Van goddelijk dictaat naar menselijke oproep 57

Hier beneden is het niet..!?

Van slechts voorportaal naar werkelijk thuis 67

**Waag te sterven, christendom
en geloof in je opstanding 77**

Tot hier en verder 86

Parels uit het Oude Boek van Liefde 88

Een persoonlijke geloofsbelijdenis 90

Volzin 92

Het Open Vuur 94

Waag te sterven, christendom en geloof in je opstanding

Uittocht

Soms verlang ik terug naar de tijd toen ik nog met mijn ouders in onze dorpskerk zat. Velen van mijn familie en de meesten van mijn vrienden zag ik daar ook. Ondanks een gezonde dosis jeugdige tegenzin en rebellie, gaven de wekelijkse kerkgang en de vaste volgorde van de christelijke feesten mijn leven structuur en een gevoel van veiligheid. Ik was thuis in een groter verband van zin en betekenis.

Het verlangen ergens thuis te zijn is een van de redenen waarom ik me nog niet losgemaakt heb van de kerk en ik vermoed dat ik daarin niet de enige ben. Maar nostalgie is een wel erg magere basis voor een levensvatbaar en volwassen geloof. En het is zonneklaar dat de kerk daar voor veel mensen niet meer in voorziet. De boodschap die eeuwenlang verkondigd is, komt vaak niet meer als bevrijdend over. Dat kerkverlaters juist hun vertrek als een bevrijding ervaren, geeft in ieder geval te denken. En het lijkt er niet op dat aan de massale uittocht binnenkort een einde zal komen.

Voorbij aan wat voorbij is

Marianne Faithful, ooit het liefje van Mick Jagger, zingt in een van haar liedjes dat Jezus antwoorden geeft op

vragen die niet háár vragen zijn. Ik denk dat het probleem daarmee getekend is. Want Jezus heeft wel degelijk antwoorden gegeven op de grote vragen van het leven. Maar dat deze door velen nog maar zo moeilijk verstaan worden, ligt niet aan hem. Het betekenisvolle verhaal van zijn leven is als een slecht vertaald gedicht waarvan de inhoud ook nog eens meer en meer verloren is gegaan door verkeerd gelegde accenten. Zijn intens doorleefde boodschap van diepe bevrijding van alles dat mensen belet waarachtig mens te zijn, is in verkondiging en kerkelijke praktijk te vaak als haar tegendeel overgekommen. Schuld en schaamte werden gecultiveerd en de kerk claimde hooghartig als enige de weg naar de verlossing van die theologisch onderbouwde ellende te kennen. Het heeft er, samen met andere schrijnende voorbeelden van machtsmisbruik, voor gezorgd dat alleen al het woord 'kerk' afkeer kan oproepen.

Dat is verdrietig en frustrerend voor al diegenen die zich met hart en ziel inzetten voor hun kerk en wonderen van naastenliefde verrichten. Want het staat buiten kijf dat veel kerken goed zijn in gemeenschapszin, zorg voor elkaar en zorg voor mensen binnen en buiten de eigen kring - kwaliteiten waar onze samenleving dringend behoefte aan heeft en die gekoesterd moeten worden. Maar wat voorbij is, is onherroepelijk voorbij. En het is nog maar de vraag of dat erg is. De oude waarheid dat sterven nodig is om nieuw leven mogelijk te maken, is in ieder geval ook in het christendom bekend. Er kúnnen nieuwe vormen opschieten van geloof, van samenkomen en van samenleven die een zinvol bestaan en wereldvrede dichterbij brengen.

Vorbij aan angst en wantrouwen

Er is gezegd dat er in volmaakte liefde geen ruimte is voor angst. En precies op dit punt heeft het christendom een radicaal verkeerde afslag genomen. Het ging niet zoals Jezus uit van vertrouwen, maar stelde haar prediking en praktijk af op een fundamenteel wantrouwen in de mens. Daarom verkondigde het een door God gewilde hiërarchische ordening waarin blanke, mannelijke, heteroseksuele beroepsgelovigen als hoeders van de christelijke moraal en van de mensheid moesten optreden. De Bijbel werd het enige Woord van God de HEER, dat verkondigd moest worden. De mens werd een beklagenswaardig wezen, erfelijk belast met zonde. Jezus werd niet alleen De Zoon Van maar ook het Lam Gods dat geofferd moest worden om God de Vader genoegdoening te geven voor de boosaardigheid van de verdorven mens. De aarde werd gedegradeerd tot een armzalig voorportaal van de hemel. En alleen de kerk, en vooral die ene tussen al die andere, bezat de sleutel tot het eeuwige leven. Gelovigen moesten zich dus onderwerpen aan de leer en anderen moesten als vanzelfsprekend bekeerd worden. De boodschap van liefde en vertrouwen die Jezus geleefd had, werd een boodschap van angst en wantrouwen. Wat bevrijding had moeten zijn werd gevangenschap in aangepraat onvermogen.

Wil een kerk toekomst hebben, dan zal ze in ieder geval moeten afrekenen met alles wat deze hiërarchische machts- en angstcultuur weerspiegelt.

Een oproep tot universele humaniteit

Multatuli kwam met zijn Max Havelaar als een van de eersten op voor de rechten van in naam van Christus onderdrukte en uitgebuite volkeren. Hij legde de vinger

op de zere plek van de algemeen verbreide aanname dat het christelijke Westen in alle opzichten superieur was aan andere culturen en religies. In onze tijd wordt hoe langer hoe duidelijker hoe ontwrichtend deze aanname voor de wereldsamenleving gewerkt heeft en voor hoeveel culturele minachting en onrecht zij nog altijd zorgt.

Volgens Multatuli is ware religie de oproep aan de mens waarachtig mens te zijn. Dat houdt de erkenning en eerbiediging in van de intrinsieke waardigheid en de principiële gelijkwaardigheid van alle mensen, ongeacht sekse, geaardheid, leeftijd, ras, land of overtuiging, en vertrouwen in het fundamenteel goede van de mens. Alleen religie die uitgaat van deze universele humaniteit is levensvatbaar en in staat een zinvolle bijdrage te leveren aan het menselijk bestaan en aan het vreedzaam samenleven van volkeren.

Authentiek en oprecht mens zijn

Macht is altijd een bedreiging voor universele humaniteit daar ze deze in feite ontkent. Want waarachtig mens zijn betekent dat je het aandurft te leven naar wat je diep vanbinnen wáár weet. En daarmee kan er van blinde gehoorzaamheid, laat staan onderwerping, aan welke autoriteit van buitenaf dan ook, geen sprake meer zijn. Ook zelf kun je je geen autoriteit meer aanmeten die gehoorzaamheid eist.

Een kerk die mensen serieus neemt, moet daarom haar aanspraken op morele superioriteit opgeven en afzien van iedere vorm van leergezag. Zo'n kerk kan niet heersen in naam van God of Christus. Zo'n kerk zal erop uit zijn de menselijkheid te dienen. Zo'n kerk zal mensen helpen Liefde te herkennen als oorsprong, wezen en bestemming van het eigen bestaan. Zo'n kerk verkondigt

niet langer De Waarheid, maar gaat ervan uit dat iedere mens, ongeacht haar positie in of buiten de kerk, de roep van Liefde kan verstaan in de stilte van het eigen hart.

Die stille roep vraagt om een gehoorzaamheid aan het eigen, authentieke menszijn en is verre van gemakkelijk. Ze kan een mens in grote problemen brengen met de macht van de gevestigde orde. Ze vraagt niet te capituleren voor angst, maar altijd weer gehoor te geven aan de roep van Liefde. Liefde die weliswaar kracht geeft, maar ook kwetsbaar maakt tot op het bot. Dat is in ieder geval wat Jezus geleefd heeft en wat hem aan het kruis heeft gebracht.

Ruimte geven

Veel te lang heeft het christendom de eerste willen zijn en de beste plek aan de wereldtafel voor zichzelf opgeëist. Geleefde menselijkheid vraágt echter niet alleen om gelijkwaardigheid, vrijheid en liefde, ze zal deze weldadige ruimte ook altijd aan anderen bieden. Daarom zal het christendom de waarheidsclaim moeten opgeven om een meer bescheiden en gelijkwaardige plaats te kunnen innemen tussen andere zoekers naar zin en betekenis. Het zetten van deze broodnodige stap zal ongetwijfeld op weerstand stuiten en grote moeite kosten, maar oneindig veel meer opleveren omdat het de weg opent naar vriendschap en wereldvrede. Want gelovigen uit alle mogelijke richtingen zullen elkaar dan niet meer minachten en bestrijden, maar op grote schaal hun rijkdommen kunnen delen.

Het is goed denkbaar dat de kerk in dit proces als het ware oplost. Dat kan voor gelovigen een verontrustend perspectief zijn, maar die zorg is niet nodig. Want de belangrijkste vragen zijn niet of de kerk wel blijft bestaan

en of ik wel in de hemel kom. De belangrijkste vragen zijn of er vrede zal zijn in en tussen mensen, en of er een hoopvolle toekomst is voor onze aarde. Ik geloof niet dat ik mens ben om christen te zijn en naar de kerk te gaan. Ik ben christen en ik ga naar de kerk om méns te zijn.

Oefenplaatsen voor liefde en menselijkheid

Ieder mens zou de vrijheid en de vrijmoedigheid moeten hebben om de eigen weg te kiezen naar een zinvol bestaan. Want alleen de eigen, authentieke weg kan de juiste weg zijn. Het is geen brede weg die gemakkelijk te vinden en te volgen is, maar een smal en soms moeilijk begaanbaar pad. Een kerk met toekomst vraagt mensen daarom niet te buigen voor De Enige Waarheid. Ze stimuleert mensen hun éigen humaniteit te vertrouwen, door de enge poort van het nog onbekende te gaan en het éigen leven te leiden.

Kerken - en andere godsdienstige gebouwen – kunnen worden tot oefenplaatsen voor liefde en menselijkheid. Dat vraagt niet alleen om andere uitgangspunten, maar ook om andere invullingen en praktische uitvoeringen. Het op vele plaatsen ingezette pionieren mag daarom ook écht pionieren zijn: niet bang, maar open voor het wellicht nu nog ongedachte en compleet nieuwe. Wat ook maar de schijn heeft van evangelisatie of het stiekem toch zieltjes winnen voor de eigen parochie, frustreert iedere vernieuwing bij voorbaat omdat het de oude machts-hiërarchie van 'wij weten wat goed voor jou is' weer spiegelt.

Zinvolle samenkomsten

Volgens mij hebben traditionele kerkdiensten die in feite draaien om de preek hun tijd gehad. Ik hoop op

samenkomsten die principieel open en uitnodigend zijn, wellicht ook in kleinere kringen en gewoon in de huiskamer. Als er al een voorganger is, zal deze niet 'verkondigen', maar hooguit het voortouw nemen in een gezamenlijk en solidair zoeken naar wat zinvol is en naar wat op dat moment nodig of gewenst is.

Vanzelfsprekend kan de eigen traditie als uitgangspunt worden genomen, maar dan wel in het besef dat het christendom één van de menselijke pogingen is te dealen met de grote vragen van het leven. Kerken zullen zich dan nooit denigrerend uitlaten over andere godsdiensten en levensbeschouwingen, maar ervan willen leren. Daarom zullen ze zich openstellen voor ontmoeting en gesprek en graag gebruik maken van wijsheid en inzichten van buiten de eigen traditie.

Ik hoop dan ook dat kerken zichzelf en anderen niet langer tekort zullen doen door de Bijbel als het 'Enige Woord van God' te presenteren. Voor mij is Het Oude Boek van Liefde in ieder geval niet het enige boek dat weet van Liefde. Niet het enige dat me uitnodigt waarachtig mens te zijn, me te verwonderen, te groeien, me te verbinden met anderen en het op te nemen voor wie weinig kansen heeft. Ik herken die diepe, maar altijd zachte stem van Liefde ook in poëzie en literatuur, in songteksten, in cabaret, dans, films, foto's en schilderijen. Ik herken haar in de natuur, in een bloem, een vogel, in een vers gebakken brood en in een goed glas wijn - de mogelijkheden zijn eindeloos als Liefde zelf. Daarom pleit ik ervoor om in vieringen structureel ruimte te scheppen voor andere stemmen en klanken, naast die uit Het Oude Boek van Liefde. Het zal het eigen leven verrijken en waardering en begrip voor de ander en het andere doen toenemen.

Stilte en voorgangers

Kerkdiensten staan vaak nog bol van woorden, woorden en nog weer meer woorden. Ook in een halve minuut stil gebed mag de gelovige *'woorden(!) geven aan wat niemand anders voor hem zeggen kan.'* Ik denk dat al die woorden iets laten zien van het onvermogen werkelijk stil te zijn, iets van de angst voor wat er - jawel! - diep vanbinnen leeft en om aandacht vraagt. Want ruimte geven aan de stilte is vertrouwen geven aan de mens. Vertrouwen dat Liefde niet verkondigd en naar de mens gebracht hoeft te worden, maar allang in haar hart aanwezig is en enkel en alleen ruimte moet krijgen om er te kunnen zijn. Hierin valt uiteraard veel te leren van religies die een enorme ervaring hebben met stilte en meditatie.

Ook in opleidingen voor voorgangers kan alles wat gericht is op een plaats in een zogenaamd door God gewilde hiërarchische machtsstructuur van leergezag en verkondiging beter geschrapt worden. Een voorganger mag immers voorgaan in een bescheiden en tastend zoeken naar wegen van zin en betekenis. Ze mag weten dat de taal van de universele humaniteit de grondtaal is van het Oude Boek van Liefde. En ze mag die taal verstaan in andere religies, in kunst en cultuur. Graag dus minder theologie en meer poëzie en literatuur. Minder dogmatiek en meer psychologie en levenswijsheid.

Liefde

De toekomst van het christendom kan alleen in Liefde liggen. Niet als een goedkoop sentiment maar als het doorleefde verlangen om goed te doen, ook wanneer daarvoor een prijs moet worden betaald. Want Liefde is en blijft de bron, het wezen en de bestemming van het bestaan. Ze is het Goddelijk Geheim dat ieder mens in

zich draagt. Ze werd zichtbaar in een kwetsbaar mensenkind in een voerbak. Zoals ze ook vandaag zichtbaar is in de ogen van iedere pasgeboren baby, ook in Oekraïne, ook in Rusland.

Het was Liefde waarmee Jezus mensen in hun kracht zette. Hij wist dat dezelfde Liefde in iedere mens wenkt en dat het iedereen gegeven is waarchtig en integer te leven. Daarom had hij vertrouwen in de mens en riep in woord en daad op tot datzelfde vertrouwen in de eigen mogelijkheden. Het was Liefde die Jezus tot het uiterste geleefd heeft. Het was Liefde waarmee hij de angst voor de dood trotseerde. Hij zei niet: je bent tot weinig goeds in staat en doe dus maar braaf wat je geleerd is en gezegd wordt. Hij zei: als je gelooft dat het mogelijk is, zul je opstaan uit wat je gevangen houdt en waarchtig leven.

Dat het zo mag zijn!

VOLZIN.

Verdiep je wereld

VOLZIN schrijft verhalen over religieuze betekenisgeving, zingeving en inspiratie.
Voor mensen die dagelijks hun wereld willen verdiepen.

Voor informatie
en (proef-) abonnementen:
www.volzin.nu

VOLZIN.

20 Jaar

Verdiep je wereld

nr. 121 - DECEMBER 2022/JANUARI 2023 - JAARGANG 31/22

CHRISTA ANBEEK

'De wereld is groter dan de kerk'

JACOBINE GEEL

In de naam van mijn vader

AD VERBRUGGE • 13E VOLZIN-LEZING

Van polarisatie naar ontmoeting

PETER NISSEN

'Geloven moet je oefenen'

HERMAN KOETSVELD • THEOLOGISCH JAAROVERZICHT 2022

Waag te sterven, christendom
en geloof in je opstanding

Verkrijgbaar in de (online) boekhandel
vanaf vrijdag 21 april 2023

ISBN 9789083133454

96 blz. €10,00

Ook te bestellen via

dvdglind@hotmail.com

en

www.morgenlanduitgeverij.nl